

‘Steden eisen steeds

Steden zijn de toekomst. Althans, dat was decennialang het adagium. Maar de coronacrisis heeft juist steden buitensporig hard getroffen. Wat betekent dit voor de ontwikkeling van steden? Blijft hun aantrekkingskracht post-corona net zo groot? André Gerrits, hoogleraar en hoofd van de bacheloropleiding Urban Studies, kijkt vooruit naar de stad van 2030.

Veel mensen hebben positieve associaties bij de stad. Hoe komt dat?

‘Er gaat een stevige aantrekkingskracht uit van de stad, omdat er werk is én ontspanning. De helft van de wereldbevolking woont al in steden. Anderen trekken naar de stad vanwege de kans op werk en een betere toekomst. Dit is een mondiaal verschijnsel, maar de kans op een beter bestaan is realistischer in steden op het noordelijk halfrond - hoewel ook daar ongelijkheid fors lijkt toegenomen. Miljoensteden op het zuidelijk halfrond zijn de afgelopen decennia ongecontroleerd gegroeid, met veel werkloosheid, armoede en criminaliteit tot gevolg. Er vallen doorgaans meer doden door geweld in miljoensteden in Latijns-Amerika dan door oorlog elders in de wereld.’

Zal deze groei doorzetten na corona?

‘Bij alle epidemieën uit de geschiedenis zijn steden onevenredig hard getroffen. In het begin van de coronacrisis viel ongeveer 90 procent van de slachtoffers in steden. Daarna verspreidde het virus zich naar kleinere plaatsen en plattelandsgemeenten. Grote steden zullen corona overleven, zoals ze alle andere epidemieën hebben overleefd. Dat betekent echter niet dat er niks verandert. Integendeel: ontwikkelingen

die al gaande waren, worden in een hogere versnelling gezet.’

Welke ontwikkelingen zijn dat?

‘Ten eerste versterkt de coronacrisis segregatie, omdat corona vooral minderbedeelden raakt. Steden blijven mechanismen van modernisering en innovatie, wat werkgelegenheid oplevert voor hoogopgeleiden. Maar

er werken ook veel mensen in eenvoudiger beroepen, met een lager inkomen: de beroepen die we sinds corona vaak als ‘essentieel’ of ‘onmisbaar’ aanduiden. Voor hen wordt het te duur om in de stad te blijven wonen. Of het nu gaat om Amsterdam, Londen of San Francisco: de meest aantrekkelijke delen van de stad zijn niet meer toegankelijk voor

zelfstandiger rol'

mensen met een laag of zelfs gemiddeld inkomen.

Ten tweede zet de groei van e-commerce en elektronische dienstverlening door, wat het aanzicht van de stad verder verandert: meer winkelpanden komen leeg te staan, horeca komt ervoor in de plaats. De glans van de stad gaat er zo wel wat af.

Ten derde zal de mobiliteit in en naar de stad veranderen. We gaan steeds meer weg van auto's en het openbaar vervoer verandert. Ook hier groeit de ongelijkheid, want niet iedereen kan zich de luxe van thuiswerken permitteren. Veel mensen, vooral in de midden- en lagere inkomensgroepen, blijven dagelijks naar de stad reizen.

Ten vierde zullen mensen meer ruimte willen als gevolg van corona. Het inwonertal van Amsterdam is het afgelopen jaar teruggelopen, maar de vraag is of deze verandering permanent is. Men was al afgestapt van het idee dat steden moeten blijven groeien: niet alleen vanwege pandemieën, maar ook vanwege milieu, welzijn en leefbaarheid. Dit zal leiden tot minder verdichtingsbouw, al hangt die ontwikkeling sterk af van hoe lang het coronavirus nog rondwaart.

Tot slot zullen nieuwe technologieën die de ontwikkeling van het coronavirus volgen, onderdeel van de stedelijke werkelijkheid blijven. Onze bewegingen en gedragingen, onze gezondheid en onze contacten zullen voortdurend worden gecheckt. Het hangt van verschillende politieke, financiële en maatschappelijke factoren af, maar onze privacy - en misschien wel onze vrijheid - is door corona blijvend ondermijnd. In welke stad ter wereld dan ook.'

André Gerrits (1958) is hoogleraar **International Studies** en voorzitter van de bacheloropleiding **Urban Studies**. Hiervoor bekleedde hij de leerstoel in **Russische geschiedenis en politiek** aan de **Universiteit Leiden**. Hij schreef verschillende boeken, waaronder **Nationalism in Europe since 1945**. Tevens is hij commissielid van de **Netherlands Helsinki Comité**, een ngo die zich inzet voor **mensenrechten** en de **democratie in Europa wil versterken**.

Welk inzicht geeft Urban Studies dat andere disciplines niet geven?

'Het unieke aan deze opleiding is dat meerdere faculteiten eraan verbonden zijn: geesteswetenschappen, sociale wetenschappen, wis- en natuurkunde, rechten. Daardoor kunnen studenten op basis van cultureel-historische, sociale en juridische context nadenken over hoe we problemen van de stad kunnen aanpakken. De opleiding is ontstaan vanuit het idee dat steden een steeds belangrijkere rol spelen op het internationale toneel.'

Gaat stedelijke politiek de nationale overstijgen?

'Steden eisen een steeds zelfstandiger rol op in de samenleving. Steden treffen bijvoorbeeld eigen milieu-maatregelen, nemen vluchtelingen op, of nemen eigen maatregelen tegen verspreiding van het coronavirus, zoals de mondkapjesplicht in gebieden in Rotterdam en Amsterdam. *Let mayors rule the world*, hoor je wel eens. Burgemeesters zouden midden in de samenleving staan, zonder onnodige ideologische of politieke last. Maar zo simpel is het niet. Burgemeesters bedrijven ook politiek, maar anders dan landelijke overheden. Steden zijn geen staten in het klein, maar hebben economisch gezien zo'n gewicht dat ze landelijke politici naar de kroon steken. En daar zou meer politieke verantwoordelijkheid aan gekoppeld moeten worden. Tachtig procent van wat wereldwijd wordt geproduceerd komt uit een stedelijke omgeving, dus het is niet zo gek dat steden meer zeggenschap krijgen.' ▣